

СЕЉАК.

ГОДИНА VI.

ИЛУСТРОВАНИ НЕДЕЉНИ ЛИСТ

27. МАРТА.

И САД.

за целокупну економију, умјетност и обртност.

1867.

Годишња предплата:
у Аустрији 5 фор.

Издаје и уређује: *Др. Ђорђе Радић.*

Годишња предплата:
у Србији 50 гр. ч.

Илази сваког понедељника на по-
табака и доноси илустрације и прилоге.
Овогодишњи предбројници добивају на дар
књигу: ВОЂА при ГАЗДОВАЊУ.

Бр. 13.

Предплата се шаље уреднику „Сељака“ у
Н. Сад, али се може предплатити и код
уредништва „Напредка“ и „Данице.“
У Београду код књижара г. В. Валожића

Радња месеца априла.

Подруме треба спремити и промајати; рану
треба у кошевима и амбаровима превртати; сад је
најбоље време за белење платна; лан треба на ново
топити. — Сад добро пази на рађење стоке, јер
се зелена рана приближује, пак треба суву са зе-
леном по мало мешати, да се стока не поболе; не
терај овце на јошт мокре пашњаке; пази и негуј
прасице, које си за приплод оставио. — Што про-
шлог месеца посејо ниси, пожури се да посејеш.
Јошт можеш посејати јечам, јарицу, маунасто биље,
летњу реницу, детелину, лан и мешовиту пићу; и-
сто тако кромпир, репу, броћ и сач. — Окопај и
плевни растила; чувај кајсије и брескве од зиме и
мраза; јошт можеш воће чистити од гусеница и мо-
жеш га даље каламити; сади шпарглу; расађуј гла-
вичасту салату, белу репу и келерабу. — Вино-
гради се у велико одгрђу, ко јошт тај посао свр-
шио није; тачке поред чокоћа забатај; сад можеш
и чокоће каламити. — Пчеле чисти и рани која је
слаба. — Што си у шуми преко зиме дрва посва-
љивао, сад га срезуј и дотеривај. Сад се и шљуке
лове, а птице грабљивице утамањивају.

Опет нешто о неговању воћака.

Ја сам више пута у овоме листу наводио, да
наши сељаци врло немарљиво воће своје одгајају.
Многи оставе воће миломе Богу под надзор, и ни-
кад им и не падне на ум да ји погледе, док време
не дође, да плодове збирају. Наравно, то је нај-
лакше! Нетреба увек времену преписати, што воће
обиљато не рађају, него највише небрежливости газ-
диној.

Ако дакле оћеш да ти воће добро успјевају
и богато рађају, онда ји мораш брижљиво и неговати.

Пре свега мораш изабрати воће, које је за твоју
земљу и за твоје поднебије најугодније. Тако н. пр.
нетреба усадити онде јабуку, гди би крушка боље
успјевала.

Тешко је 'то за сваки случај стална правила
опредјелити; у обште се може рећи, да су оштрији
предјели само за некоје врсте јабука угодни, ако
оћеш богато рађајући, дуготрајући и високо растећи
јабукови дрва да имаш.

У блажијим предјелима наше отачбине, врло
добро успјевају и најплеменитије јабуке, ораси,
крушке, шљиве и т. д.

Многи су воћари нашли, да су она дрва нај-

дуговечнија и најплоднија, која су из семена одгојена, пак зато и препоручују таква дрва за засађивање друмова и т. д. То ће већина од поштовани читаоца знати, да има више врсти јабука и крушака, којих семе таква дрва изроди, на којима се плодови баш не разликују од плодова изворног дрвета. Ако би пак тако из семена однегована дрва малене плодове рађала, онда ји треба на круни горе каламити, ал калам од онаковог дрвета узети, за који се зна, да ће у тој земљи успјевати и добре плодове рађати.

Гнојењем се такођер дрво оплођава. Што се гнојења тиче, ту су воћари разнога мњења. Ал су се опет у том сложили, да је најбољи гној за воћке: у води растопљена шталска балега. Рекао би ко може бити, да би и мокраћа шталска добра била, кад је добра растопљена балега. Није! Мокраћа је сувише јака. Ово гнојење са растопљеном балегом најбоље месеца јулија и августа предузети треба, јер се у тима месецима плодне пуне за идућу годину развијају, пак оне највише ране зактевају. Други се пут гноји месеца марта, кад почиње дрво крћати, а трећи пут онда, кад оће да цвета.

Кад оћеш дакле са овим гнојем да гнојиш, а ти ископај око воћке једно $\frac{3}{4}$ стопе дубоко земљу, на $1-1\frac{1}{2}$ стопе од дебла, али пази, да ти се жиле невиде. Сад успи у тај ископани јарчић тога гноја, ал подоста, пак онда опет са оном ископаном земљом поравни. Овај начин гнојења могу сваком преноручити, јер је заиста најбољи.

Гди се то извршити неда, тамо се може и овако са успјехом гнојити. Ископај око воћке земљу толико унаоколо, колико круна дрвета обузима, успи пенела, гара, чађа и т. д. полиј с' водом, пак затрпај са оном ископаном земљом и поравнај.

Млада дрва треба у слободном пољу са трњем обградити, да овце или друга марва кору не изгризу и некуваре.

Врло је важно за успјевање воћака, и чишћење од гада и маовине. Маовина задржава растење воћке, јер и сама сокове из дрвета сиса, а под њом се гада свакојака налази. Како се најбоље воћке од маовине чисте, наћи ћеш у данашњем броју мало ниже.

Пак се онда морају дрва сваке године „ведрити“. Ведрити значи, дрва од неплодни и сувишни граници чистити. Изпрекритане гране све одсећи треба, јер то неизгледа лепо на дрвету; на старијим дрвима морају се све суве и преломљене гране одсећи. У обште треба круну дрвета тако уредити, да воћка довољно ваздуха, светлости и сунца добије. Чишћење дрва најбоље с' доцне јесени и зими предузети треба.

Ако су дрва гди повређена, ваља ји излечити; а за тај посао треба увек сваки воћар добар леп

да има. Најбољи је леп кравља балега и бела земља са шталском мокраћом.

Ако сељак овако са својим воћкама поступа, онда ће моћи добре и здраве воћке и лепе плодове имати.

Поступање с кошницама после роитбе.

Сад је дошло време, гди пчелар треба да осведочи, јели мајстор свога посла или не. Сад треба да су све кошнице здраве и добре т. ј. да су све с подоста друштва и да нема никакве слабе или сакате. Находи' се кованлук у тако пожеланом реду и стању, онда је тај пчелар имена свог достојан. Ако се пак преко све надежде опет која саката или слаба кошница нађе, то, ако је она саката с довољно меда, а ни од куд матичњака, да јој се помогне, то треба пчелу из ње у какву другу народа потребну кошницу истрести, а на то пчеле празно, ал меда пуно саће најмлађи рој дати, макар да тај рој и што саћа и улеженог црва има, јер ће он на том саћу јамачно добар пресад бити, а на његови сатићи се то тек очекивати има.

Находи' се пак какво слабо ројче у кованлуку, и с никакве стране помоћи, то је најбоље таково ројче у његовом стању оставити, пак ако што меда збере, сотим може газда себи честницу или при свадби ракију замедљати. — Ал' пчелу, која је буди на какав начин свог дома и ране лишена, нетреба поморити, него у другу марве потребну ал појаку, т. ј. меда пуно кошницу дати; јер што је више пчела у једној кошници, то је за њу све боље; та брже ради. Оно је слаба мисао и рђаво мњење једни пчелара, који веле: „Шта ће ми преко зиме силна пчела, да само мед једе; кад сване пролеће и добро време буде, кошнице ћеду већ себи народа запатити;“ а неће да промисле, да док такве кошнице нове пчеле задобију, да су оне с' марвом богате већ за толико више израдиле, гди ји оне друге, које на младу пчелу чекају, никада стићи немогу. Будући пак да таково уништење кошница доцне у јесен ил' у зиму бива, кад пчеле у сну леже, то оне и непримјечавају, шта се с' њима збива, дакле и невређају се, само нетреба том приликом матицу са пчелом у другу кошницу давати, иначе, кад се пчела у пролеће огреје и полети пак се краљице осете, а само је једној владати природно, онда, ако саме пчеле једну или другу неуморе, саме се счепају, и донде се боре, док не малакшу, доле падну и тако угину, гди се онда под кошницом обадве мртве наћи могу. Дакле, место да смо такву кошницу, као што смо мислили оснажили, а ми смо је упропастили.

У јесен у оскудном времену нетреба мед из кошница вадити, јер пчеле у пољу ништа пенала-

зећи, а све на добитак мислећи, фришко ће таково што омирисати и тамо похитати, пак код непозорљивог пчелара на ону кошницу напасти и сасвим је похарати. А чим пчеле једанпут крадљивицама постану, нећеду се од тога неправедног дјела тако лако дати одвратити, него ако у оној кошници више меда ненађу, ил' ако је пчелар то нападање смотрио и ону сиротицу закопао, а оне ћеду једанпут острвљене не више у поље летити, него све у већем числу једна на другу нападати, и тако цео кованлук уништити. — Пак ако би човек и мислио средство употребити и кошнице за кои дан закопати, то ће јошт горе учинити, јер се може у тако закопанам кошницама на топлом времену сва пчела погушити. У тако несрећном случају може само пресељење целог кованлука кошнице од пропасти сачувати.

Кад Крстов-дан дође, онда, ако је цвета у пољу нестало, и пчеле ништа више неприносе, треба кошнице кући пренети; пак ако ји што за трошак јаки или слаби има, то такове треба јошт у пољу изван кованлука потући, гди ће пчеле, што у испражњеним кошницама меда остане, покупити, пак онда таки сљедујућу ноћ треба оне за пресад остављене кошнице кући однети; да неби пчеле тражећи више меда једна на другу нападе.

Кошнице с' пољским медом и с' три оке ране остати могу. Добри пак пресади, који се за приплод опредељавају, несмеду мање од седам ока пољског меда осим празника имати. Ритског меда морају слабице најмање пет ока имати, јер је ритски мед водњикаст, пчелу слабо засићује, пак се тако више троши. При том је нужно, да је мед сасвим добар, на које газда, пре него што ће кошнице за пресаде одабрати, здраво пазити мора.

Пољски је мед сваки добар, особито с' босиљка врло је лековит и даје се више година држати, но ритски мед може како у сушној, тако и у влажној години хрђав бити. —

У сушној години, особито кад су кошнице у каквом острову, гди у таквом времену медљика на врбе пада, коју пчеле радо купе, може мед исто тако хрђав бити, као год у кишовиту јесен. Гди се много вратића налази, ту пчеле нездрав и за себе једовит мед купе. Ако је ритски мед жућкаст и слатак, онда је добар; горчили пак, онда је за пчелу штетљив. Ако је к' тому јошт тако чврсут, да се не пролива, то кошнице са таквим медом за пресад нису, јер на њему ни једна пчелица остати неће, него ћеду све помрети; пак јошт к' тому једва ће и вешт трговац такви мед за мале новце узети.

Кошнице нећеба повезивати, кад се преносе, него ји у вече положити, пак кад пчеле заладне, натоварити и однети. Само, кад се дању носити

морају, то ји онда наравно повезати треба; но колико је могуће не с' вуненим стварима, јер не само што се пчеле у вуну заплету и тако гину; него на тај начин може и матица свој живот изгубити, као што се то код мене не једанпут догодило.

Истина, да је боље за кошнице кад се гди на таван, у собу или комору, гди мишева и пацова нема, у тавник метну; јер ту влаге нема, пак тако и плесан себи непривлаче, и празници нетруну; ал' сачувај Боже ватре: оде кућа и кошнице у пламен! Зато је сигурније у простом месту и на пољу држати ји, макар да празници нешто и труну, бар у несрећном случају, ако би кућа изгорела, кошнице ћеду остати, пак је човек у полак штете. — Но ко пчеле на пољу држи, тај нећеба да кошнице сеном, сламом или чим другим покрива, јер ћеду се мишеви и пацови к' њима увући и силна им квара учинити; а ни најмање се нећеба бојати, да ће која кошница од зиме пропасти. Док она меда има, и док је добро окаптарена, да влага у њу непробије, докде пчела угинути неће. А и мање меда троше зими пчеле, кад су на пољу, нежели кад су на тавану, гди се доле често отвариже и лупа, пак се пчеле буде и на мед нападају. —

Да воћке од маовине и шуге за више година очистиш.

Поступак је врло прост, и ништа не кошта. Најпре се воћке очисте што боље од маовине и одљуснуте коре са пожићем, а код млади воћака са памучном крпом, и то при влажном времену; онда узми обичне прањске цећи и очисти (опери) са четком сва стабла и грање, пак ћеш видети да за три-четири године нећеш имати маовине на воћкама, а кора ће бити увек њежна и углађена. Код старији дрва ће боље бити, ако ји више пута опереш, јер је код старији дрва кора рапавија, пак је тешко на једанпут сав гад изчистити.

Нек се зна.

* Књига „ВОЂА ПРИ ГАЗДОВАЊУ“ са 34 дрво-реза, прекрасним бојадисаним и црним таблама украшена, изишла је већ из штампе, и моћи ће се, док књиговецац само готов буде, до који дан разаслати. Што се украса и садржаја тиче, остављам народу да — праведну пресуду изрече.

* Данашњем је броју прикључен оглас „шаљиво-сатиричног листа РУЖЕ“. Предплату из Аустрије прима и уредништво „Сељака“.

* Свеучилиште Ростокско наименовало је при светковини својој уредника „Сељака“ за свог почасног доктора филозофије и лепих умјетности, које је и за Аустријску царевину припознато.

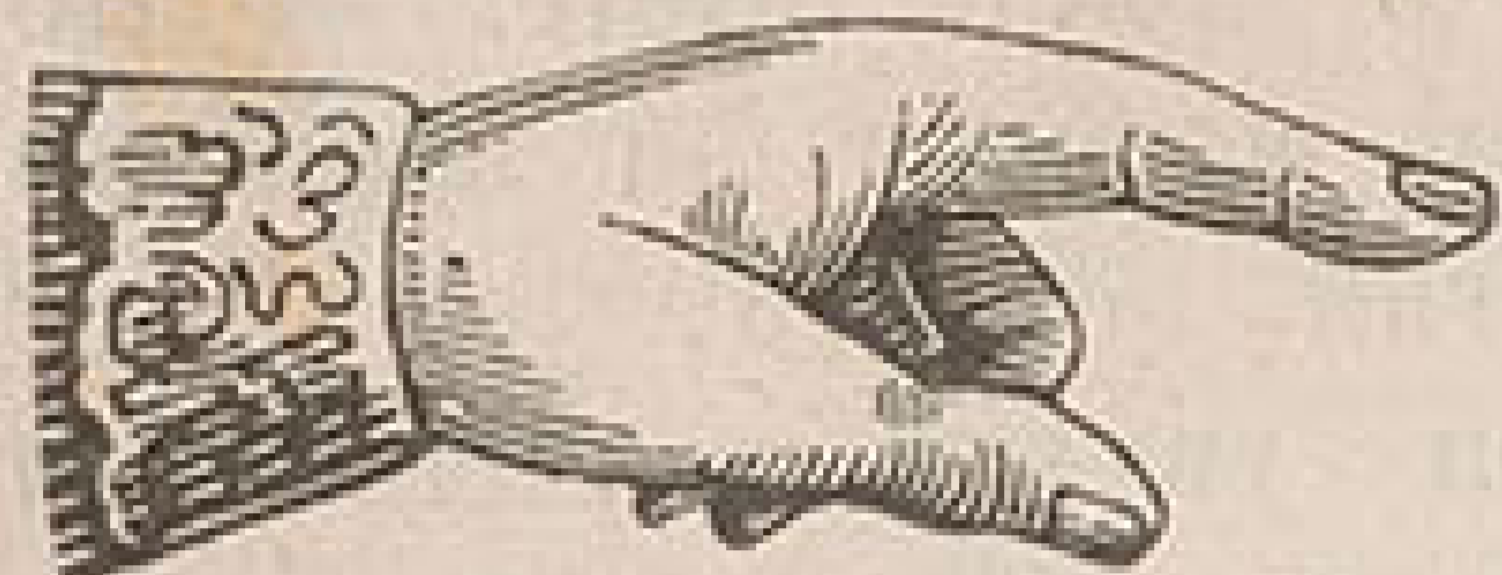

FRANZ MARC

Samenhandlung
in PEST,

препоручује своје лозе и-
забраног овоземног и стра-
ног грожђа. Цене и услови
се код њега најбоље упи-
тати могу.

Семена од динђа, у
највећем избору, до 550
фели, препоручује угарско
пољодјелско и баштованско
стовариште звано „Bazar“ у Пешти. Адресирати
се имају сва писма овако:

„Az országos Bazárnak“

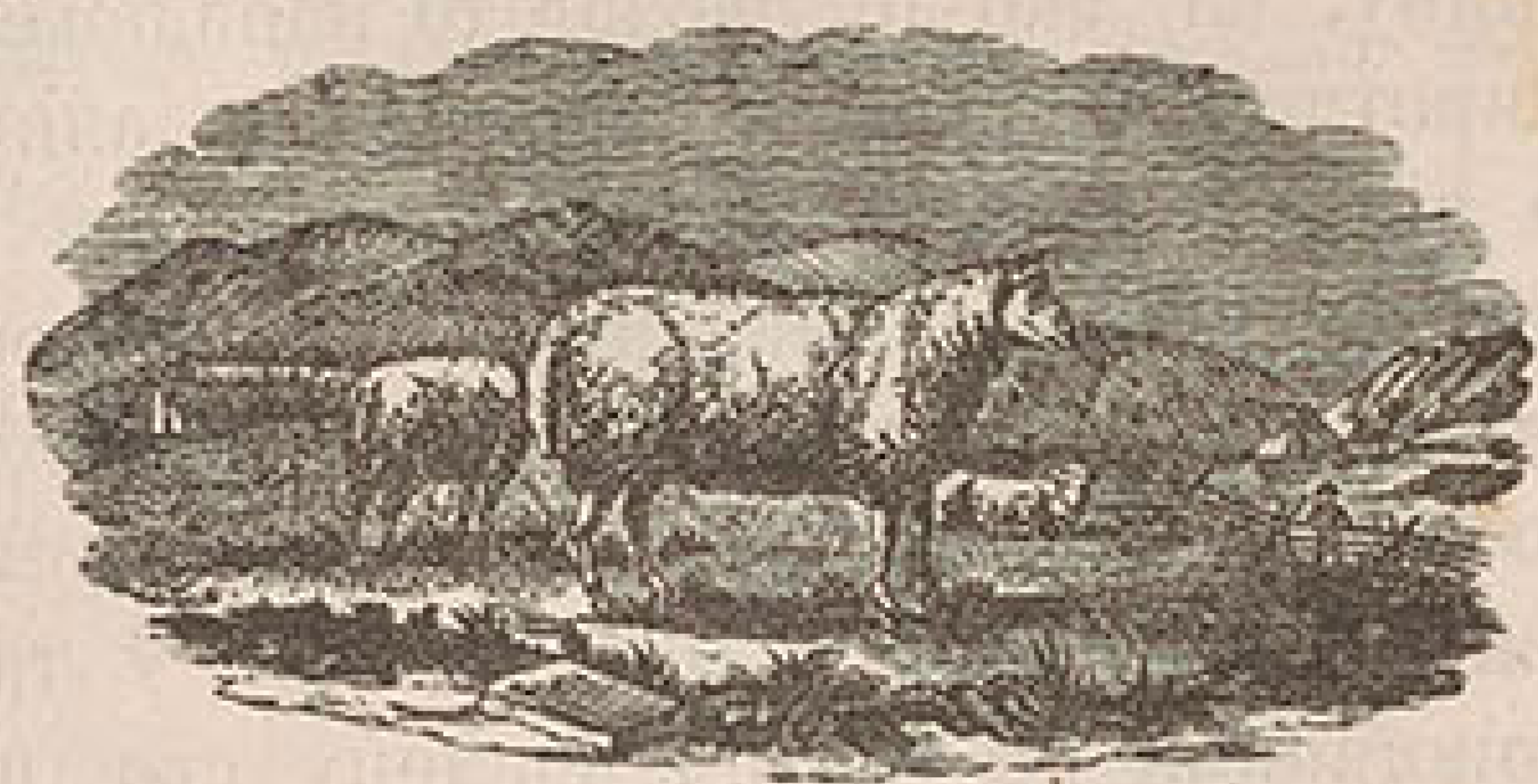
Pesten.

Geittner & Rausch

Hochstrasse in Pest, Nr. 2.

препоручују имаоцима воденица и сувача своје ве-
лико стовариште камења, сита и све потребне
сувачарске и воденичарске ствари.

Управитељство ц. кр. економске академије у
Мађ. Алтенбургу (Ungarisch-Altenburg) јавља овим,
да има неколицину овнова врло облагорођене па-
смине, од 16 до 18 месеци, на продају. Сва из-
вешћа даје горепоменуто управитељство, ако се
упита под адресом:

Direction der k. k. landwirthsch. Academie in
Ung. Altenburg.

Главно цар. и кр. привилегирано

ОСИГУРАВАЈУЋЕ

(K. k. priv. ASSECURAZIONI)

ДРУЖТВО У ТРСТУ,

GENERALI in Triest)

основало је, преко своје главне агенције за Мађарску нарочито главну агенцију за

НОВИ САД,

са кругом долње бачко-сремске жупаније и војене границе.

Ова новосадска главна агенција поверена је управи

Г. СИМ. ЈОС. МАРКОВИЋА.

(Преко пута од владичиног двора)

Главно осигуравајуће друштво у Трсту основано је год. 1831. и има фонд од **23**
милиона форинти. Ово друштво осигурава најјефтиније против:

ватре, туче и штете у преносу еспапа исто тако даје осигурање и на живот човека.

Ко би дакле имаовине своје осигурати хтео, том се учтиво препоручује главна аген-
ција у **НОВОМ САДУ**

Сим. Јос. Марковић.